

1. KONFERENCE

Naše příroda 2015

Péče o bývalé vojenské prostory

1. prosince 2015 / Olomouc

ABSTRAKTA

1. konference Naše příroda 2015

Péče o bývalé vojenské prostory

1. prosince 2015 / Clarion Congress Hotel Olomouc
Jeremenkova 36, 779 00 Olomouc

Program

..... 9.00–9.10 ZAHÁJENÍ KONFERENCE

1. Vojenské újezdy a ochrana přírody

- 9.10–9.30 **Vojenské újezdy a ochrana přírody** – Jelínková A. (Ministerstvo obrany ČR)
- 9.30–9.50 **Přírodní fenomény vojenského újezdu Hradiště** – Matějů J.
(Museum Karlovy Vary)
- 9.50–10.10 **Návrat orla skalního do ČR ve vztahu k vojenskému prostoru Libavá** – Orel P. (ZO ČSOP Nový Jičín)
- 10.10–10.30 **Péče o CHKO Brdy po zrušení vojenského újezdu** – Fišer B.
(AOPK ČR, Správa CHKO Brdy)
- ..... 10.30–10.40 **Symposium Naše příroda, o.s.**

10.40–11.00 PŘESTÁVKA

2. Zkušenosti s péčí o bývalé, ale i aktivní vojenské prostory v zahraničí

- 11.00–11.30 **Naturverträgliches Geländemanagement bei Bundesforst – Umgang mit ehemals militärisch genutzten Flächen in Deutschland** – Stein S.
(Bundesanstalt für Immobilienaufgaben, Zentrale Bundesfors)
- 11.30–12.15 **Das Nationale Naturerbe der Deutschen Bundesstiftung Umwelt – Erfahrungen im Umgang mit ehemaligen Truppenübungsplätzen** – Denstorf H. O. (Deutsche Bundesstiftung Umwelt, Naturerbe GmbH)
- 12.15–12.45 **Obnova a ochrana pieskových dún, vresoviák a mokradí vo Vojenskom obvode Záhorie – skúsenosti s projektom LIFE+** – Olšovský T. a Šíbl J.
(Správa CHKO Záhorie a BROZ)

12.45–13.45 PŘESTÁVKA NA OBĚD

3. Výzkumy a objevy v bývalých vojenských prostorech aneb proč jsou prostory tak přírodně cenné? Představení realizovaných projektů (1. část)

- 13.45–14.15 **Opuštěné vojenské prostory – (zanikající) refugia biodiverzity v současné krajině** – Marhoul P. a Čížek O. (Beleco, z.s.)
- 14.15–14.35 **Disturbance těžkou technikou jako nástroj pro zachování biodiverzity opuštěných vojenských prostorů** – Čížek O. a Marhoul P. (Beleco, z.s.)
- 14.35–14.50 **Plán péče o PP Bzenecké cvičiště a navrhovanou NPP Bzenecká střelnice** – Jongepierová I. (AOPK ČR a ZO ČSOP Bílé Karpaty)
- 14.50–15.10 **Vojenské újezdy jako útočiště velkých lupenonohých korýšů v české krajině** – Merta L., Zavadil V., Sychra J. (ENKI, o.p.s.; Ústav botaniky a zoologie PŘF MU v Brně)

- 15.10–15.20 **Symposium NET4GAS, s.r.o.**

15.20–15.45 PŘESTÁVKA (s prezentací posterů)

4. Výzkumy a objevy v bývalých vojenských prostorech aneb proč jsou prostory tak přírodně cenné? Představení realizovaných projektů (2. část)

- 15.45–16.05 **Naučná stezka Cech Sv. Víta vybudovaná ČSOP díky programu NET4GAS Blíž přírodě v místech bývalého vojenského cvičiště** – Šindelář J. (ZO ČSOP Berkut)
- 16.05–16.25 **Jedinečné managementy v bývalém vojenském cvičišti Na Plachtě – vliv pojezdu vojenské techniky na obojživelníky** – Mikátová B. (AOPK ČR)
- 16.25–16.45 **Zkušenosti s péčí o vojenské prostory po odchodu armády** – Hanousek M. (ZO ČSOP JARO Jaroměř)
- 16.45–17.05 **Offroad – nástroj trvale udržitelného managementu a spolupráce s vyznavači offroadových automobilů na Pístovských mokřadech u Jihlavy a VVP Stříbro** – Dvořák J. a Maštera J. (Mokřady – ochrana a management)

17.05–17.15 SLOSOVÁNÍ ANKETY A ZÁVĚR KONFERENCE

1. Vojenské újezdy a ochrana přírody

Vojenské újezdy a ochrana přírody

Ing. Arnoštka Jelínková, DiS.

Ministerstvo obrany ČR

Téma přednášky je koncipováno jako stručné seznámení s fungováním a zajištěním ochrany přírody a krajiny na území vojenských újezdů (dále jen „VÚ“) z pohledu orgánu ochrany přírody (tj. Ministerstva obrany). Účastníci budou v první řadě stručně seznámeni s tím, co to vůbec „vojenský újezd“ je a jakým způsobem je ochrana přírody na území VÚ řešena v rámci naší legislativy. Druhá část přednášky bude zaměřena na samotné seznámení se s jednotlivými chráněnými územími typu EVL, PO a další ZCHÚ s vypíchnutím toho nejceněnějšího z hlediska předmětů ochrany.

Třetí část přednášky stručně účastníky seznámí s prováděnými managementy EVL na území VÚ. Čtvrtá část přednášky bude stručně věnována samostatně kapitole, a to vzniku CHKO Brdy a např. i problematice invazních a expanzních druhů na tomto území. Na úplný závěr budou účastníci seznámeni s problematikou „černých skládek“ na území VÚ. Cílem přednášky bude pojednat a seznámit účastníky konference s postavením vojenských újezdů z hlediska výkonu státní správy v oblasti ochrany přírody a krajiny a přiblížit chráněná území, která se zde nacházejí.

Přírodní fenomény vojenského újezdu Hradiště

RNDr. Jan Matějů, Ph.D.

Museum Karlovy Vary

Na křižovatce zlomů zemské kůry se v polovině třetihor vyvinul rozlehlý vulkanický komplex, který dal během milionu let vzniknout členitému pohoří, Doupovským horám, vklíněnému mezi Sokolovskou a Mosteckou pánev. Díky úrodným půdám vznikajícím ze sopečných hornin bylo pohoří kolonizováno již v raném středověku a zemědělsky využíváno až do nejvyšších poloh. Bukové lesy místy až pralesovitého charakteru se tak dochovaly pouze na příkrých svazích především v údolí Ohře. V polovině dvacátého století byla centrální část pohoří kompletně vysídlena a přeměněna v jeden z nej-

větších vojenských prostorů ve střední Evropě. Činnost armády přírodě spíše prospěla, než uškodila. Proto je dnes liduprázdná krajina plná života, zarostlá lesem a křovinami a již jen těžko poznáme bývalé obce, pole a louky. Setkáme se tu s desítkami druhů motýlů – celoevropsky ohroženým hnědáskem chrastavcovým, či vzácnými modráskem bahenním a černoskvrnným. Hory jsou domovem mnoha vzácných ptáků – výra velkého, chřástala polního, pěnice vlašské nebo strnada lučního. Unikátem hlubokého údolí Ohře u Stráže nad Ohří je výskyt reliktní populace užovky stromové. Z jara na stránkách

vykvétají vzácné koniklece otevřené a prstnatce bezové, později pak i nádherné vstavače osmahlé. Příroda si našla cestu i na tanková cvičiště.

V loužích tam můžeme nalézt kuňku obecnou nebo kriticky ohrožené korýše – žábronožku letní a listonoha letního.

Návrat orla skalního do ČR ve vztahu k vojenskému prostoru Libavá .....

Petr Orel

ZO ČSOP Nový Jičín

Projekt „Návrat orla skalního do ČR“ byl aktivně zahájen v roce 2006. Předcházelo tomu několik let příprav a překonávání byrokratických a administrativních překážek. Hlavní činnosti se předpokládali v Moravskoslezských Beskydech, tedy na území, kde v 19. století a zřejmě i na přelomu 19. a 20. století tento majestátní dravec prokazatelně hnízdil. Po třech letech realizace projektu bylo nezbytné všechny terénní aktivity projektu přesunout také do Oderských vrchů,

do území Vojenského újezdu Libavá. Ukázalo se, že vypuštění orlí skalní, ale i divoká populace toho druhu si sami umí vybrat optimální hnízdní biotop na území ČR. Vojenský újezd Libavá představuje relativně optimální biotop pro tohoto vrcholového predátora, a to jak z hlediska konfigurace terénu, tak skladbou lesních porostů, či trofickou základnou. Po více jak sto letech na území ČR právě v tomto vojenském prostoru orel skalní hnízdí.

Péče o CHKO Brdy po zrušení vojenského újezdu .....

Mgr. Bohumil Fišer

AOPK ČR, Správa CHKO Brdy

Představení nové CHKO Brdy, historie území za posledních 100 let, základní údaje o CHKO, zonace, maloplošně zvláště chráněná území, evropsky významná území, zvláště chráněné druhy živočichů a rostlin, krajinný ráz a archi-

tektura. Příspěvek dále obsahuje představení přírodních hodnot území a výzvy pro budoucí správu území. Představen bude rovněž koncept zpřístupnění území pro veřejnost a spolupráce s obcemi a vlastníky pozemků.

2. Zkušenosti s péčí o bývalé, ale i aktivní vojenské prostory v zahraničí

Naturverträgliches Geländemanagement bei Bundesforst – Umgang mit ehemals militärisch genutzten Flächen in Deutschland

Sabine Stein

Bundesanstalt für Immobilienaufgaben, Zentrale Bundesfors

Als Geschäftsbereich der Bundesanstalt für Immobilienaufgaben (BImA) ist Bundesforst für die „grüne“ Geländebetreuung auf den Liegenschaften des Bundes zuständig. Ein Großteil der Gebiete wird von der Bundeswehr oder den Gaststreitkräften militärisch genutzt. Ein anderer Teil der Flächen wird von verschiedenen Bundesressorts, wie z.B. der Wasser- und Schifffahrtsverwaltung bzw. der Bundespolizei für deren Aufgaben benötigt. Viele dieser Flächen weisen auf Grund ihrer Unzerschnittenheit sowie der extensiven Landnutzung ohne Dünger und Pestizide eine bemerkenswerte Biotop- und Artenausstattung auf. Nach Wegfall der Zweckbindung werden die hochwertigen Naturschutzflächen des Bundes seit 2005 langfristig im sogenannten „Nationalen Naturerbe“ gesichert und entweder an die Bundesländer, Naturschutzverbände und –stiftungen abgegeben oder werden von der BImA im Sinne der Naturschutzleitbilder weiter betreut. Die Restflächen werden von der BImA verwaltet, entwickelt und verwertet.

Nach Wegfall des militärischen Übungsbetriebes wird durch die BImA zunächst eine Portfoliosegmentierung vorgenommen. Die naturschutzfachlich uninteressanten

Bundesflächen wie z.B. Kasernenanlagen werden von der BImA im Rahmen der Konversion zusammen mit den Kommunen in eine zivile Weiternutzung überführt. Für die naturschutzfachlich wertvollen Flächen werden in enger Kooperation mit den Naturschutzbehörden von der BImA, Geschäftsbereich Bundesforst, ökologische Leitbilder entwickelt. Danach werden die ökologischen Grundlagen erfasst und entsprechende Naturerbeentwicklungspläne erstellt. Nach dem Wegfall der militärischen Nutzung kommt es dabei vor allem auf die Erhaltung der Offenlandbereiche durch eine entsprechende Pflege an. Die Waldbereiche werden entweder naturnah weiter bewirtschaftet oder können in eine natürliche Waldentwicklung überführt werden. Die Berücksichtigung der Kampfmittel- und Altlastenbelastung stellt dabei eine besondere Herausforderung dar. In jedem Fall bekennt sich Bundesforst zu einem naturverträglichen Geländemanagement, welches die Belange des Naturschutzes und der Landschaftspflege vorbildlich berücksichtigt.

Překlad

Správa krajiny s ohledem na ochranu přírody při Bundesforst* – péče o bývalé vojenské prostory v Německu

Jako součást spolkového úřadu pro správu nemovitostí (Bundesanstalt für Immobilienaufgaben, dále jen „BimA“) je Bundesforst příslušným orgánem pro „zelenou“ péči o plochy na pozemcích státu. Velká část oblastí byla využívána spolkovou armádou či jinými hostujícími vojenskými silami. Jiné plochy sloužily různým spolkovým orgánům, jako např. vodní nebo lodní správě, popř. policii. Mnoho těchto ploch je díky tomu, že nebyly rozděleny a nebyly extenzivně využívány za pomoci hnojiv a pesticidů, pozoruhodnými biotopy s pestrým výskytem druhů. Od roku 2005 jsou plochy na neomezenou dobu vysoce cennými krajinně chráněnými oblastmi nazývanými „Národní přírodní dědictví“ a jsou spravovány buď spolkovými zeměmi, ochrannářskými organizacemi či nadacemi nebo jsou nadále využívány BimA jako vzory pro ochranu přírody. Zbývající plochy BimA spravuje, rozvíjí a dále zvyšuje jejich hodnotu.

Poté, co prostory přestaly být využívány armádou, BimA nejprve sestavila jejich seznam a rozdělila je do různých skupin. Plochy, které

byly z hlediska ochrany přírody nezajímavé, jako např. kasárny, byly v rámci přeměny ve spolupráci s obcemi předány k dalšímu civilnímu využití. Naopak plochy z hlediska ochrany přírody velice cenné byly rozvíjeny jako vzory pro ochranu přírody v úzké spolupráci s úředníky orgánu péče o životní prostředí v BimA, příslušného orgánu Bundesforstu. Poté byly vybudovány ekologické základy a byly stanoveny odpovídající plány na rozvoj přírodního dědictví. Po skončení armádní činnosti bylo taktéž důležité věnovat pozornost odpovídající péči a údržbě volně přístupných částí území. Lesní plochy jsou buď obhospodařovány způsobem odpovídajícím přírodě, nebo zůstávají plně ponechány přirozenému vývoji. S přihlédnutím k zátěži, kterou pro území představovalo vojenské využití, to bylo zvláštní výzvou. V každém případě je Bundesforst zastáncem správy krajiny ohleduplné k životnímu prostředí, jejíž dosah pečlivě zohledňuje ochranu přírody a péči o krajinu.

* Bundesforst – instituce pro spolkové lesy a hvozdy, pozn. překl.

Das Nationale Naturerbe der Deutschen Bundesstiftung Umwelt – ..... Erfahrungen im Umgang mit ehemaligen Truppenübungsplätzen

Dr. H. Otto Denstorf

Deutsche Bundesstiftung Umwelt, Naturerbe GmbH

Deutschland trägt für seine vielfältigen Landschaften mit ihren Tier- und Pflanzenarten eine besondere Verantwortung. Um dieses **Nationale Naturerbe** auch für zukünftige Generationen zu bewahren, übergibt die Bundesregierung rund 125.000 ha national bedeutsame Flächen an die Bundesländer,

Stiftungen und Naturschutzverbände. Bei den Flächen handelt es sich überwiegend um ehemalige Militärübungsplätze.

Rund 60.000 Hektar verteilt auf 47 Flächen werden an die im Jahr 2007 gegründete **gemeinnützige DBU Naturerbe GmbH**, eine Tochtergesellschaft der Deutschen

Bundesstiftung Umwelt (DBU), übertragen. Aufgrund der militärischen Nutzung konnte sich auf diesen Flächen mit großflächigen Waldgebieten, Offenlandflächen und Feuchtgebieten eine besonders hohe Artenvielfalt entwickeln. Gemeinsam mit den Mitarbeitern von Bundesforst betreut und entwickelt die DBU Naturerbe GmbH die Gebiete nach strengen naturschutzfachlichen Vorgaben und fördert dadurch die Strukturvielfalt und den Reichtum an heimischen Tier- und Pflanzenarten. Dabei werden Prozessschutz und konservierender Naturschutz vereint: Offene Lebensräume mit seltenen Arten werden durch Pflege bewahrt. Artenarme Wälder sollen sich ungestört zu neuer Wildnis entwickeln. Feuchtgebiete werden ökologisch aufgewertet und erhalten. Um diese Ziele zu erreichen, entwickelt die DBU-Tochter Management- und Monitoring-Strategien und strebt Kooperationen vor Ort an.

Für die DBU Naturerbe GmbH ist es besonders wichtig, Menschen für die Natur zu begeistern und ein nachhaltiges Verantwortungsbewusstsein zu fördern. Auf attraktiven Flächen, von denen keine Gefahr durch militärische Vornutzung ausgeht, sollen Einwohner und Besucher durch vielfältige Angebote über die Natur vor Ort informiert und Naturschutz positiv vermittelt werden. Die zentralen Themen „**Wildnis – der Natur ihren Lauf lassen**“ und „**Schutz durch Nutzung**“ sollen auf anschauliche Weise zu einem neuen Naturverständnis beitragen. Zudem ist geplant, zukünftig sichere Bereiche auf allen DBU-Naturerbeflächen naturverträglich zu öffnen, um die Schönheit und Besonderheiten der Natur erlebbar zu machen.

Die **Deutsche Bundesstiftung Umwelt** (DBU) ist eine der größten Stiftungen in Europa. Sie fördert innovative beispielhafte Projekte zum Umweltschutz. Seit der Aufnahme der Stiftungsarbeit im Jahr 1991 (gegründet wurde sie 1990) hat sie knapp **9000 Projekte** mit rund **1,58 Mrd. Euro Fördervolumen** unterstützt. Sie fördert Projekte aus den Bereichen Umwelttechnik, Umweltforschung / Naturschutz und Umweltkommunikation.

Překlad

Národní přírodní dědictví Německé spolkové nadace pro životní prostředí (die DBU) – zkušenosti s péčí o bývalá cvičiště

Německo nese zvláštní zodpovědnost za svou rozmanitou krajinu a její faunu a flóru. Aby mohlo toto své **národní přírodní dědictví** zachovat i pro budoucí generace, předává spolková vláda okolo 125 000 ha důležitého národního území jednotlivým spolkovým zemím, nadacím a sdružením věnujícím se ochraně přírody. Tato území jsou v převážné většině bývalá vojenská cvičiště.

Zhruba 60 000 ha rozdělených na 47 celků bylo převedeno v roce 2007 na nově založenou **neziskovou** organizaci **DBU Naturerbe GmbH** (dále jen DBU Naturerbe), dceřinnou společnost Německé spolkové nadace pro životní prostředí (dále jen DBU). Díky vojenskému využití těchto území s rozsáhlým lesním porostem, otevřenou krajinou a vysokou vlhkostí vzduchu se zde rozvinula obzvláště velká druhová rozmanitost. Ve spolupráci s Bundesforst (orgán pro „zelenou“ péči o plochy na pozemcích státu) se o tyto oblasti DBU Naturerbe stará a rozvíjí je, a to podle přísných odborných pravidel. Podporuje tak

strukturní rozmanitost a bohatství rostlinných a živočišných druhů. Otevřené životní prostory se vzácnými druhy byly díky vynaložené péči a sjednoceným ochranným postupům zachovány. Na druhy chudé lesy se mají nerušeně rozvíjet v novou divočinu. Mokřady jsou ekologicky zhodnocovány a zachovávány. K dosažení těchto cílů stanovila dceřiná společnost DBU Naturerbe strategii managementu a monitoringu a usiluje o místní spolupráci.

Pro DBU Naturerbe je velmi důležité nadschovat lidi pro přírodu a podpořit na stálo povědomí o jejich zodpovědnosti. Na atraktivních plochách, kde nevzniklo žádné riziko vlivem předchozího vojenského využití, by měli být obyvatelé a návštěvníci různými způsoby informováni o místní přírodě a měli by se dozvědět, jak o přírodu pečovat a chránit ji. Stežejní témata

„Divočina – nechat přírodu jít svou cestou“ a **„Ochrana díky využití“** by měla názorně přispět k novému porozumění přírodě a jejímu fungování. Mimo to je v blízké budoucnosti v plánu otevřít na každé ploše přírodní dědictví ve správě DBU Naturerbe v souladu s ochranou krajiny bezpečné oblasti, což umožní lidem zažít na vlastní kůži krásu a jedinečnost přírody.

Německá spolková nadace pro životní prostředí (DBU) je jednou z největších nadací v Evropě. Podporuje inovativní názorné projekty ochrany životního prostředí. Od zahájení nadační činnosti v roce 1991 (založena byla v roce 1990) podpořila už téměř **9000 projektů** příspěvků dosahujícími asi **1,58 miliard eur**. Podporovanými oblastmi jsou technika a životní prostředí, výzkum v oblasti životního prostředí a ochrany přírody a komunikace a životní prostředí.

Obnova a ochrana pieskových dún, vresovísk a mokradí vo Vojenskom obvodě Záhorie – skúsenosti s projektom LIFE+

Ing. Tomáš Olšovský, PhD., RNDr. Jaromír Šíbl, PhD.

Správa CHKO Záhorie, BROZ

V rámci dvoch projektov „LIFE“ sa obnovili významné mokradné lokality a lokality s výskytom pieskových dún a vresovísk vo Vojenskom obvodě Záhorie, ktorý sa nachádza v západnej časti Slovenska.

Projekty sa uskutočnili vďaka podpore Európskej komisie v rámci projektu „LIFE – Príroda“. Projekt bol zameraný na podporu vytvárania európskej sústavy chránených území NATURA 2000, ako aj na záchranu najzáčnejších rastlinných a živočišných druhov európskeho významu.

Projekt „Obnova mokradí Záhorskej nížiny“ sa realizoval v rokoch 2005 – 2008 celkovo na

ôsmich mokradných lokalitách, ktoré sú zároveň aj územia európskeho významu. Štyri lokality sa nachádzajú vo Vojenskom obvodě Záhorie. Počas projektu sa vykonávalo podrobné mapovanie druhov a biotopov, manažmentové opatrenia na obnovu mokradí (zasypávanie umelých odvodňovacích priekop), obnova druhovo bohatých nížinných lúk, vyhlasovanie maloplošných chránených území, spracovávanie programov starostlivosti o územia, zvyšovanie informovanosti a celkového povedomia odbornej a laickej verejnosti o problematike ochrany a obnovy mokradí.

Projekt „Obnova a manažment spoločenských pieskových dún a vresovísk vo vojenskom výcvikovom priestore Záhorie“ bol uskutočnený v rokoch 2006–2011. Na troch projektových lokalitách (územíach európskeho významu) sa rôznymi manažmentovými technikami obnovili biotopy pieskových dún a vresovísk na celkovej ploche takmer 500 ha. Na ďalších takmer 200 ha sa podarilo výrazne zlepšiť a dosiahnuť priaznivý stav týchto biotopov. Od náletových drevín sa vyčistila plocha spolu 285 ha, narušovaním

pôdneho krytu sa obnovili iniciálne štádia pieskových biotopov na celkovej ploche viac ako 170 ha. Boli vyhlásené dve pomerne rozsiahle maloplošné chránené územia s vypracovanými programami starostlivosti. Projekt bol prelomový, čo sa týka aktívnej spolupráce medzi vojenskými inštitúciami a orgánmi v oblasti ochrany prírody.

Prezentácia bude zameraná na zosumarizovanie skúseností z predmetných projektov, vývoja stavu biotopov a druhov po vykonaných opatreniach v súčasnosti.

3. Výzkumy a objevy v bývalých vojenských prostorech aneb proč jsou prostory tak přírodně cenné? Představení realizovaných projektů (1. část)

Opuštěné vojenské prostory – (zanikající) refugia biodiverzity ..... v současné krajině

Mgr. Pavel Marhoul, Mgr. Oldřich Čížek

Beleco, z.s., Hutur o.s.

Jedním z následků politicko-společenských změn z roku 1989 byla redukce početního stavu armády, spojená s opuštěním desítek vojensky využívaných cvičišť. Následně jednotlivé přírodovědné průzkumy naznačovaly mimořádnou biologickou hodnotu těchto území a výskyt řady vzácných a ohrožených druhů, avšak komplexní zhodnocení významu opuštěných vojenských prostorů pro biodiverzitu nebylo až do roku 2007 zpracováno.

Příspěvek přináší výsledky ucelené studie, během které bylo vytipováno 42 potenciálně nejvhodnějších nelesních opuštěných vojenských prostorů a na těchto lokalitách byl proveden

inventarizační průzkum čtyř modelových taxonomických skupin – ptáci, denní motýli, rovnokřídlí a cévnaté rostliny. Výsledky dokládají vysokou biologickou hodnotu armádou formovaných území, která je srovnatelná s biotou chráněných území. Příspěvek dále představuje nejdůležitější faktory zodpovědné za tento stav, a popisuje mechanismy vytvářející a udržující dynamickou heterogenní mozaiku biotopů vlivem různých typů disturbančních zásahů. Diskutovány jsou hlavní faktory ohrožující přírodovědnou hodnotu opuštěných vojenských prostorů a základní směry a principy vhodné péče o tato území.

Disturbance těžkou technikou jako nástroj pro zachování biodiverzity ..... opuštěných vojenských prostorů

Mgr. Oldřich Čížek, Mgr. Pavel Marhoul

Hutur o.s., Beleco, z.s.,

Zrušený vojenský výcvikový prostor Milovice-Mladá patří mezi vojenská území s nejdéle realizovaným managementem založeným na napodobení vojenské činnosti. Zejména v jižní části – v PR Pod Benáteckým vrchem je intenzita pojezdů vojenské pásové techniky (především BVP) ale i kolových vozidel velmi vysoká. Vliv těchto managementů budeme ilustrovat na

příkladu vybraných druhů rostlin a živočichů. Mimoto budou prezentovány výsledky experimentu sledujícího průběh sukcese a změn v druhovém složení rostlin s ohledem na zvolený typ disturbance – pojezdy BVP, srýpnutí zeminy, použití graminicidu. Součástí příspěvku je přehled opuštěných vojenských prostorů a činností v nich.

Plán péče o PP Bzenecké cvičiště a navrhovanou NPP Bzenecká střelnice

RNDr. Ivana Jongepierová

AOPK ČR a ZO ČSOP Bílé Karpaty

Společenstva otevřených vátých písků patří mezi nejohroženější biotopy nejen u nás, ale v celé Evropě. V oblasti Bzenecké Doubravy zůstaly zachovány jen jako protipožární pás železnice a především díky několika vojenským územím. PP Bzenecké cvičiště bylo vyhlášeno v roce 1994. Po ukončení původního využívání je k udržení otevřených písků nutné nahradit bývalé vojen-

ské zásahy jiným způsobem narušování, které je třeba pečlivě plánovat.

Jiná situace je na území Bzenecké střelnice, které je stále aktivně využíváno. Zabezpečení legislativní ochrany jeho přírodovědných hodnot formou NPP je v této Evropsky významné lokalitě ve stadiu příprav.

Vojenské újezdy jako útočiště velkých lupenonohých koryšů v české krajině

RNDr. Lukáš Merta, Ph.D., MUDr. Vít Zavadil, Mgr. Jan Sychra, Ph.D.

ENKI, o.p.s; Ústav botaniky a zoologie PřF MU v Brně

Velcí lupenonožní koryši (žábronožky, listonozi a škeblivky) patří k silně ohroženým živočichům, vázaným na periodické vody. Kromě vyložené aluviálních biotopů se celá řada druhů vyskytuje i v raně sukcesních tůních na loukách, polích a cestách. V průběhu 20. století jsou však tyto biotopy v souvislosti s intenzivním tlakem na krajinu v čím dál větším ohrožení. Zatímco na Moravě dnes převažují lokality letních druhů, jako je listonoh letní nebo žábronožka letní,

na zaplavovaných polích, v Čechách se jejich posledními refugii stávají vojenské újezdy. Díky příznivým podmínkám v nich, jako je specifický management nebo možnost přenosu vajíček s vojenskou technikou, dokonce tvoří těžiště výskytu těchto druhů. V příspěvku budou diskutovány možnosti šíření velkých lupenonožců a vhodný management pro jejich zachování ve vojenských újezdech.

4. Výzkumy a objevy v bývalých vojenských prostorech aneb proč jsou prostory tak přírodně cenné? Představení realizovaných projektů (2. část)

Naučná stezka Cech Sv. Víta vybudovaná ČSOP díky programu NET4GAS Blíž přírodě v místech bývalého vojenského cvičiště

ZRUŠENO

Ing. Jiří Šindelář

ZO ČSOP Berkut

Bývalé vojenské cvičiště jako místo spolupráce, střetů i rozdílných názorů na využití území. Problematika prezentace lokality veřejnosti,

specifičnosti managementu i dohod mezi zájmovými skupinami.

Zkušenosti s péčí o vojenské prostory po odchodu armády .....

Mgr. Martin Hanousek

ZO ČSOP JARO Jaroměř

Prezentace představí zkušenosti a problémy se zajištěním péče o vojenské prostory po odchodu armády na příkladu několika lokalit,

o které se stará pozemkový spolek při ČSOP JARO Jaroměř.

Jedinečné managementy v bývalém vojenském cvičišti Na Plachtě – ..... vliv pojezdu vojenské techniky na obojživelníky

RNDr. Blanka Mikátová

AOPK ČR

Dnešní prostor PP Na Plachtě je dlouhodobě bezlesým územím, využívaným vojáky již od 19. století. Vojáci udržovali bezlesí různým způsobem – kopání zákopů, vypalování, pojezd těžké vojenské techniky. Vznikla pestrá mozaika písčín a mokřadů různého charakteru. Pojezdy zde byly používány s různou intenzitou v padesátých až osmdesátých letech dvacátého století. S jejich snižovanou frekvencí došlo k postupnému zarůstání náletovými dřevinami. Změny se odrazily i na

druhovém spektru rostlin a živočichů, vymizely druhy vázané vývojem na raná sukcesní stadia biotopů, další druhy významně snížily početnost svých populací. Z těchto důvodů jsme zkusili zanikající stanoviště obnovit různými způsoby např. kácením, vypalováním, pastvou... Jeden z opakovaně použitých zásahů je obnova stanovišť pomocí pojezdu vojenské techniky, tedy způsobem, jímž byla lokalita desítky let udržovaná. Byl sledován vliv pojezdů na cílové fenomény, zejména obojživelníky.

Offroad – nástroj trvale udržitelného managementu a spolupráce s vyznavači offroadových automobilů na Pístovských mokřadech u Jihlavy a VVP Stříbro

Mgr. Jan Dvořák, Mgr. Jaromír Maštera

Mokřady – ochrana a management

Představení základních principů významu offroadu v péči (nejen) o bývalé vojenské prostory z biologického pohledu. Výhody a zásady využívání offroadových aktivit jako managementového nástroje trvalé udržitelnosti.

Praktické příklady a první zkušenosti spolupráce s vyznavači offroadových aktivit.

Naše příroda

Naše příroda, o.s., je nezisková organizace vydávající stejnojmenný populárně naučný přírodovědný časopis se zaměřením na flóru, faunu a zajímavá místa České republiky i nejbližších států. Časopis vychází již osmým rokem a jeho poselství spočívá nejen v naučném charakteru, čtenářům časopisu redakce připravuje zajímavá témata, která nenásilným způsobem formují osobní přístup ke vnímání přírody, uvědomění si její jedinečnosti a významu ochrany. Předností časopisu Naše příroda je široké spektrum čtenářů od mládeže školního věku po starší generace laické i odborné veřejnosti. V rámci environmentální výchovy a osvěty zahrnuje rovněž články s ekologickou tematikou a mediálně podporuje nejruznější projekty. Více se můžete dozvědět na www.nasepriroda.cz.

1. KONFERENCE

Naše příroda 2015

Péče o bývalé vojenské prostory

1. prosince 2015 / Olomouc

Datum a místo konání

1. prosince 2015
Clarion Congress Hotel Olomouc
Jeremenkova 36, 779 00 Olomouc

Pořadatel

Naše příroda, o. s.
Lazecká 297/51, 779 00 Olomouc
www.nasepriroda.cz

Organizační zajištění a registrace

Mgr. Vendula Pávková
pavkova@nasepriroda.cz
+420 777 714 679

Editor sborníku: Mgr. Vendula Pávková
Zpracoval: SOLEN, s.r.o., Olomouc 2015
Grafická úprava a sazba: Milan Matoušek

ISBN 978-80-7471-134-3

Záštita

Ministerstvo životního prostředí ČR
Ministerstvo obrany ČR
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Odborný garant

Ing. Jan Moravec
Český svaz ochránců přírody

www.konference-priroda.cz

Všechna dostupná videa
z konference

GENERÁLNÍ PARTNER KONFERENCE

Blíž přírodě

ZÁŠTITA

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

SPOLUPRACUJEME

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Sluňákov

Centrum ekologických aktivit
města Olomouce, o.p.s.

ekolist.cz

Fórum
ochrany přírody